REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiune Brașov și la următoarele BIROURI de ANUNȚURI:
În Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lessner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. În Budapesta la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
Prețul inserțiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXXI

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe șase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 85 | Brașov, Miercuri-Joi 17 (30) Aprilie | 1908.

Ei între ei.

E vorba de o vie discusiune, ce s'a petrecut în sala de consultație a clubului independist în Budapesta, Luni seara. Obiectul discusiunei a fost hotărârea ce a luat'o zilele trecute reprezentanța orașului Oedenburg (Șopron) recunoscând admisibilitatea și dreptul de a se folosi la referatele reprezentanței comunale limba germană. Se știe, că acest drept îl dă legea de naționalitate în comunele, unde limba respectivă e și limbă protocolară. Dar tot așa de bine să știe că acea lege de naționalitate este numai o minge, cu care să joacă cei dela putere după plac, aci o aruncă sus, aci o trântesc la pământ, aci îi dau cu piciorul.

Ca să nu se zică, că numai noi constatăm acest frivol joc cu legea de naționalitate, vom reda aici resumatul, ce-l publică „Pester Lloyd" de eri asupra discusiunei amintite pasionate din clubul independist, ce s'a aprins în jurul ministrului de interne conte Andrassy, care venise la club cu colegul său Günther.

Un grup de deputați, cari desbăteau pasionat, înconjurară pe contele Iuliu Andrassy, aducând vorba asupra aprobărei ce a dat-o acest ministru deciziunei luate în cestiunea limbei germane de către reprezentanța comunală din Oedenburg. Contele Iuliu Andrassy, zice „P. L.", și-a dat toată silința de a liniști spiritele agitate în cauza acestei aprobări. El le spuse că acel statut, care permite folosirea limbei protocolare în Oedenburg, a fost aprobat înainte cu mai mulți ani, din care cauză ministrul n'a anulat deciziunea cea mai nouă a numitei comune. De altfei, zise ministrul, trebue să aveți în vedere, că Germanii din toată țara sunt elementul cel mai demn de încredere. N'ar fi lucru cuminte politicește de a ni-i face dușmani și pe Germani în Ungaria, unde și așa avem de furcă cu Românii și cu Slovacii. Nu trebue ca cestiunea naționalităților să o sgândărim pe toată linia și să luptăm deodată cu toți. Germanii au fost totdeauna aliații Ungurilor și aceasta alianță trebue cultivată și păzită.

Ministru Andrassy a mai spus deputaților independiști, că br. Dezider Banffy vrea să anunțe o interpelație în cestiunea aceasta. Ei bine! adause ministrul de interne, br. Banffy de când s'a retras dela guvern face pe inimicul naționalităților din Ungaria și le-a amenințat cu cea mai crâncenă luptă. Pe când însă era ministru prezident Banffy a lucrat altfel. El a grațiat pe condamnații în procesul memorandului (da de unde! — Red.). El a aprobat statutele Asociațiunei (vrea să zică a aprobat revizuirea statutelor. — Red.), baronul Banffy n'are deci dreptul de a lua poziție acum contra unei atitudini conciliante a guvernului.

In fine ministrul Andrassy a declarat că procederea față cu deciziunea dela Oedenburg nu poate forma nici decum un precedent pentru alte municipii. La caz însă *când un municipiu român ar urma esemplului Șvabilor din Oedenburg și ar decreta limba română, el, (Andrassy) îi asigură, că va anula o astfel de deciziune.*

Raportul se încheie spunând, că declarările ministrului de interne au făcut o impresiune *vădit calmantă* asupra partidului independist.

Va să zică acești românofagi s'au liniștit dupăce Andrassy i-a asigurat, că, dacă pentru Șvabii din Oedenburg a fost *mumă*, pentru Români va fi de sigur *ciumă*.

Mai trebue să adaugem ceva, ca să punem in lumina ei adevărată dreptatea ungurească? Credem, că ajunge o bâtă la un car de oale, dar e peste măsură mult când bâta este înlocuită chiar de focoșul trufașului ministru de interne maghiar!

Atitudinea politică a Sașilor ardeleni față de Maghiari. Redactorul ziarului »Sieb. D. Tageblatt« din Sibiiu, d-l Emil *Neugeboren*, a ținut săptămâna trecută în München o prelegere publică, în care s'a ocupat cu atitudinea actuală politică a Sașilor din Ardeal. Credem că nu greșim, dacă suntem de părere că motivul, care l'a îndemnat pe redactorul Neugeboren să țină în Germania o astfel de prelegere, a fost nemulțumirea, căreia s'a dat expresiune prin pressa germană din cauza politicei circumspecte și rezervate, profesată de compatrioții noștri sași în luptele actuale purtate pentru revindicarea drepturilor naționalităților din Ungaria. Iată cum apreciază marele ziar german »Münchener Neueste Nachrichten« prelegerea lui Neugeboren:

»In reuniunea școlară pentru susținerea elementului german în străinătate (»Schulverein zur Erhaltung des Deutschtums im Auslande«) a vorbit într'o adunare bine cercetată d-l redactor Emil Neugeboren din Sibiiu despre atitudinea politică a Sașilor ardeleni în raportul ei cu maghiarimea. Expunerile oratorului, pătrunse de cel mai cald patriotism, se pot resuma, întru cât ne permite spațiul, în următoarele: Poporul săsesc din Ardeal, care cu cele 225.000 suflete ale sale formează față de cele 18.5 milioane locuitori din Ungaria, jumătate Maghiari, o minoritate disparentă, este totuși pătruns în toate membrele sale de vointa nestrămutată, de-a susținea limba sa germană, cultura sa și legătura sa ideală cu întreg germanismul. Minoritatea lor le dictează însă, a se alătura unui factor real al puterii, și acesta este astăzi în Ungaria exclusiv numai maghiarimea. Aceasta nu numai din motive oportuniste ci și din motive interne, fiindcă între condițiunile de traiu ale Sașilor, cari au să arunce în cumpănă nu numărul lor ci prestațiunile lor culturale, și între tendințele de extindere și acaparare a puterii a celorlalte naționalități, cari voiesc să validiteze massele poporului lor, există nu contrast neînlăturabil. Posibilitatea, de a se suținea mai departe, este asigurată Sașilor ardeleni pe baza caracterului fundamental aristocratic (?!) al constituției actuale, iar în ce privește maghiarisarea Sașilor există între Sași și Maghiari o comunitate de interese oareșcare, deoarece toate încercările analoage n'ar duce la rezultat, fiindcă prin aceasta s'ar reduce numai puterea de rezistență față de cutropirea (Überflutung) românească. A urmări trezirea și organizarea celorlalți germani din Ungaria altfel decât numai cu simpatii platonice, este pentru Sașii ardeleni pur și simplu o imposibilitate. Atitudinea actuală a Sașilor ardeleni nu este doar altceva decât rezultatul unei experiențe de zeci de ani, care s'a făcut din nou de fiecare generațiune«

»Rezultatul discuțiunei, care a ținut până după miezul nopții, — încheie »M. N. Nachrichten« — și la care au luat parte între alții și d-nii Lohmann, consilierul școlar Rohmeder, contele du Moulin, a dovedit *că oratorului i-a succes a resfira îndoielile, ce s'ar fi ivit în contra politicei, pe care o profesează în Ardeal Sașii«.*

La expunerile numitului ziar n'avem alta de zis decât, că d-l Neugeboren a zugrăvit cu graiu viu și în străinătate icoana fidelă a atitudinei actuale politice a cercurilor oficioase săsești. Că i-a succes într'adevăr d-lui Neugeboren să »resfire« toate îndoielile asupra corectității acestei politice atât față de străinătate, cât și față de elementele mai desghețate și mai naționale din sînul Sașilor ardeleni — este o altă întrebare.

Procesul Polonyi-Lengyel.

Procesul acesta al cărei început l'am semnalat într'un număr trecut, a produs nu numai la noi ci și în străinătate mare senzațiune.

Luni în 27 April n. a fost ziua cea dintâiu de pertractare. Președintele tribunalului Zfitvay și-a dat toată silința a înfrâna pasiunile partidelor, dar și pe procurorul l'a avertizat să se ferească a pune întrebări superflui, — tot aceasta o făcu președintele și față cu acuzatul și apărătorul său.

Punctul prim ce s'a pertractat este afacerea *stonrcerii de parale*, ce se referă la Elisabeta Beke. Polonyi advocatul faimoasei Elisabeta Beke ar fi stors adecă înainte cu vr'o 4 ani dela contele Alesandru Nako, pe atunci guvernatorul din Fiume o sumă considerabilă de bani.

In aceasta afacere s'au ascultat următorii martori: Dr. Geza Jeszenszky, advocatul familiei Nako. Acest martor constată, că el în calitatea sa de advocat al familiei contelui Nako având de-a face cu

---

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

G. Dima: Liturgia în la — major.

In scaunul de cultură al Brașovului, în anul Domului 1908. Intre presemne »brașovenești« deci s'a făcut proba generală a noii liturgii de G. Dima. In biserica mare a Sft. Nicolae eram *patru* indivizi! Intre împrejurări s'ar putea ținea deci în Brașov o probă generală de muzică — fără public ascultător. Și stagnarea în desvoltarea culturii muzicale trebue socotită între rezultatele multelor boale de care pătimesc Brașovenii, sufletește atât de puțin tronați.

La o astfel de dare de seamă nu s'ar potrivi astfel de cuvinte. Dar eu nu-s în stare să le șterg; pentruca să corăspundă *realității*, care nu se schimbă chiar dacă în ziua întâi de Paști, când liturgia s'a cântat întâiaș-dată, au fost câți-va, iar a doua zi mai mulți intelectuali înțelegători de muzică. Vor veni alte generații, cari vor cere o amănunțită cercetare a operelor muzicale românești; timpurilor viitoare le rămâne această chiemare de împlinit. Valoarea *acestor* rânduri poate să piară cu ziua de mâne.

* * *

G. Dima e un compozitor vesel, — auziți-i mulțimea cântecelor poporale! — de multe-ori șăgalnic. Și totuși cântece funebre, rugăciuni și acum a *doua* liturgie! Din multilateralitatea simțămintelor, pe cari le deșteaptă tonurile lui, acestea două ies la iveală: putere de viață și admirația infinitului. Ar fi prea puțin să zicem numai: veselie și religiozitate și nepotrivit pentru lumea tonurilor. L'au și atras doi poeți, cari se numesc adeseori alături: Alexandri și Eminescu. Peste *alegerea* unor anumite poezii de Eminescu (Dorința, De ce nu-mi vii, Peste vârfuri, Și dacă ramuri, Somnuroase păsărele), — simțiți-le numai fondul sentimental, — el trece ușor și iarăș revine la cântece religioase. Aceeaș gamă! Și simte prea plin, decât să nu-i poată da simțământului său *de mai multe ori* expresie. G. Dima e dintre artiștii, cari luptă pentru expresia cea mai deplină, cari revin, aprofundează și refac ori fac analog (ca un poet, care lasă 3—4 schițări ale aceluiaș op): dela »Mama lui Ștefan cel Mare«, la »Ștefan cel Mare și codrul« și dela întâia liturgie la a *doua*. Și e legat de cuvinte, de text.

Pornește dela ce exprimă textul, — deci în ceata lui Schubert. Căci altcum am avea și dela el, între cele 105, o compoziție curat instrumentală; partiile descriptive susținute numai de orchestră în »Mama lui Ștefan cel Mare« l'ar îndreptăți și la aceastâ încercare.

* * *

Mulți ani după cea dintâi liturgie a venit aceasta. Și se va putea recunoaște ușor în ea o altă epocă de creațiune.

Compozitorul nu mai vrea acum să triumfeze. ci stăpânește. Dintr'un adânc mai ascuns s'au deslipit deastădată melodiile acestea religioase. Acordurile *eroice* au dispărut aproape cu totul. Cu sfârșitul cântecului melodia îți duce sufletul în înnălțimi tot mai puțin lămurite, — expresia infinitului, — spre Dumnezeul tuturor oamenilor.

Compozitorul e mai așezat, simțământul lui mai adâncit, exprimarea lui mai intimă și foarte variată în mijloacele de melodizare. Totul zis în comparație cu cealaltă liturgie. (Dar nu uitați: aceste rânduri sunt o convorbire numai cu urechea mea, valoarea lor poate pieri cu ziua de mâne). De-o mare frumusețe sunt »Heruvicul« și »Priceasna« (Lăudați). Nu 'nțelegem însă de ce la »Lăudați« s'a lipsit compozitorul de tehnica fugei, cu care stăpâneste în alte opere ale sale atât de bine motivul, dar și efectul. Caracteristica întregei liturgii nu este închinare, ci înnălțare, și-așa trebue să fie, ca să fie bine.

*

Dacă am scris acestea o fac, doarece cred, că le spun mai adevărat, decât le-ar fi spus altul. Și dacă politica se face totuși numai de vre-o 8—10 miniștri, deși toate milioanele de oameni fac zilnic politică, peste sute de păreri de-ale criticilor trece artistul, puțin atins și influențat, pe calea desvoltării sale naturale. La G. Dima s'a încheiat această desvoltare. Aprecierile noastre nimeresc ori greșesc adevărul. Dar cel care e 'n drept să'mi ceară seamă, mă va ierta.

15/28 Aprilie.

Dr. Alexandru Bogdan.

La teatru.

De Eugène Chavette.

Doamna și domnul Duflort se așează în loje, etagiul 1, în fața scenei.

Doamna: Mult mă mir d-le Duflort, că odată ce te-ai hotărât în mod excepțional să faci soției d-tale puțină distracție, de ce nu te-ai putut îngriji, ca să mă simt de tot bine?! . . Un bărbat complezant ar fi luat un loc comod; dar se vede că d-ta ți-ai gândit că: va fi bine și așa pentru ea.

Dl Duflort (surprins): Dar, dragă, suntem doară în loge, etagiul prim, în fata scenei; fiecare scaun m'a costat 8 franci; și drept să-ți spun, nu știu unde pot fi locurile mai corespunzătoare, de cari vorbești; pentrucă nu-mi vine a crede, că dorești loja președintelui republicei.

Polonyi — advocatul Élisabetei Beke — carea făcea pretenţii grozave, ca fosta metresă a contelui Nako, bunicul guvernatorului din Fiume, a făcut lui Polonyi precum şi contelui-guvernator să caute a se împăca cu Beke spre a evita un scandal, ce de sigur ar isbucni chiar în publicitate. — La întrebarea făcută de apărător şi de acuzat Jeszenszky a mărturisit, că Elisabeta Beke a stors dela contele Nako în mai multe rânduri până la o sută de mii de coroane.

Al doilea martor, contele Alexandru Nako, guvernatorul din Fiume zice, că după părerea sa, Polonyi n'ar fi avut intenţiunea a-l exploata prin stoarcere de bani, ci din contră Polonyi a avut cea mai bună intenţie. La o întrebare a lui Lengyel, spune Nako, că el nu se consideră pe sine drept obiect de exploatare, cu un cuvânt, toată afacerea aceasta a făcut asupra sa o impresie neplăcută.

După ameazi toată lumea aşteaptă a auzi fuziunile d. ministru de interne contele Iuliu Andrassy. D. ministru, carele voia să se urce pe balustradă fiind penibil impresionat că e oare cum constrâns a se găsi în sala tribunalului, fu avizat din partea preşedintelui, aşi ocupa locul între martori.

Ministru declară dela început, cumcă D-Sa despre afacerea Beke n'are cunoştinţă Inmediată; ceeace ştie a aflat dela contele Alesandru Nako, carele cum să ştie deja afirmă că el n'a fost exploatat prin stoarcere de bani. Din motiv că toate partidele au dat deplin crezământ cuvintelor d-lui ministru acesta, a fost dispenzat a presta jurământul obicinuit.

S'a pus pe tapet cestiunea arendărei cheiului Dunărei de societatea de navigaţiune pe Dunăre. Lengyel afirmă: Geza Polonyi ca să pledeze în favorul ofertului dat de numita societate ar fi încassat încă 1895 suma de 10,000 cor. In aceasta chestie s'a dat cetire fasiunei directorului societăţei reposatului Emil Thaly — favorabilă lui Polonyi. S'au mai ascultat depunerile a trei martori nefavorabile lui Polonyi. I. Hövös, Architect Alfred Welits şi Dr. A. Komlos. Polonyi s'a opus cu tot din adinsul a nu se lua jurământul lui Komlos, care a folosit depuneri dujmănoase contra sa. Tribunalul neluând în consideraţiune esceptiunile lui Polonyi a luat jurământul acestor trei martori. Apoi s'a amânat pertractarea pe mâne la 9½ ore a. m.

ŞTIRILE ZILEI.

— 16 Aprilie.

Jubileul Maj. Sale Monarchului. Ziarele vieneze publică următorul comunicat: In diferite rânduri s'a dat publicităţii ştirea, că Maj. Sa doreşte să vadă serbată aniversarea jubileului său de 60 ani prin opere de binefacere şi de caritate. Pentru a nu să opune dorinţei generale Maj. Sa Monarchul a binevoit totuşi în mod graţios să consimtă să participe la două din festivităţile publice, ce se vor aranja şi anume la festivitatea omagială a tinerimei vieneze din luna Maiu şi la cortegiul festiv din Iunie. La alte festivităţi Maj. Sa nu-şi va face apariţia.

Sărbătorile învierii din ăst an prăznuite la Biserica Sf.-tului Nicolae din Braşov au fost şi mai înălţătoare ca altedăţi. Venise o mulţime de lume aleasă din toate parochiile Braşovului ca să asculte *noua liturghie* pentru cor mixt compusă de d-l *G. Dima* ce avea să se cânte pentru întâiaşdată. Adânc impresionaţi am fost cu toţii de grandioasa compoziţiune muzicală, care într'un chip fericit stârneşte cele mai profunde sentimente religioase şi în acelaş timp cele mai înălţătoare plăceri artistice în sufletul uimit al credincioşilor. Arta şi evlavia se ţin aci mână în mână. Interpretarea corului bisericii Sf. Nicolae, sub conducerea compositorului, a fost fină, precisă şi deamnă de marele op. »Sfinte Dumnezeule«, »Cheruvicul«, »Sfânt e Domnul Savaot« şi îndeosebi grandioasa Priceaznă: »Lăudaţi pre Domnul« vor rămânea pentru totdeauna podoabele muzicei noastre bisericeşti. Felicităm pe maestrul G. Dima pentru acest triumf artistic, precum şi pe escelenţii corişti pentru succesul obţinut.

Săptămâna patimilor în Blaj. Eserciţiile spirituale pentru clericii şi pentru clerul gremial au fost ţinute de către Părintele Spiritual Ştefan Roşian. Escelenţa Sa a pontificat la liturghia din Joia mare îndeplinind şi actul înălţător al spălărei picioarelor, la 12 clerici din anul al III-lea şi al IV-lea. — »Un.«

Conferenţe învăţătoreşti. Reamintim cetitorilor noştri, că conferenţele învăţătorilor noştri din tractele Braşov, Bran şi Treiscaune se vor începe mâne (Joi) la orele 10 a. m. în sala festivă a gimnaziului român. Mâne, înainte şi după amiazi, se vor ţinea câteva disertaţiuni teoretice, relative la instrucţiunea în şcoala poporală, pe când ziua de Vineri a. m. e destinată lecţiilor practice cu grupe de elevi şi eleve dela şcoalele noastre.

Pentru masa studenţilor români din Braşov s'au mai făcut următoarele contribuiri. D-nii Dr. I. Blaga, Dr. Isidor Bodea şi Dr. E. Procopovici au donat *câte 10 cor.* întru pomenirea de veci a regretatului Haralambie T. Stănescu.

Primească generoşii donatori sincerile noastre mulţămite. — *Direcţiunea şcoalelor medii gr. or. rom. din Braşov.*

Necrolog. Ni-se scrie: Ştefan *Dan* teolog absolvent din Zârneşti după scurte suferinţe în al 26 an al vieţii şi-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului Vineri în 11 (24) Aprilie a. c. la oarele 12 din zi. Inmormântarea a avut loc în 14 (27) Aprilie a. c. la orele 1 p. m. Răposatul a fost unul dintre cei mai deştepţi tineri din Zârneşti, a fost un an învăţător şi în Cristian câştigându-şi merite pe toate terenele vieţii publice. In Zârneşti încă s'a distins prin aranjarea de petreceri şi a desvoltat un interes deosebit la înfiinţarea corului bisericesc din Zârneşti luând parte activă.

Dumnezeu să-l odihnească în pace şi să-i fie memoria binecuvântată!

— In Ilvamică a încetat din viaţă *Gavril Nechiti* înv. pens. şi colector comunal etc. în al 74-lea an al etăţii. Inmormântarea a avut loc eri. Marţi, în cimiterul bisericei gr. cat. din loc. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

Pe răposatul îl deplâng Vasile preot gr. cat. cu familia cu fii, Damian înv. penz. cu familia ca fii, Dionisiu propr. cu familia ca fii.

Combaterea pelagrei în Bucovina. In »Apărarea Neamului« noul ziar al fraţilor bucovineni, care a început să apară de sfintele Paşti, cetim următoarele: Spre activarea mai multor institute de nutrire pentru bolnavi de pelagră a contribuit guvernul 45,000, fondul ţării şi fondul gr. or. câte 10,000 coroane. Din aceşti bani se vor ridica cu începutul lui Mai în toate districtele politice, afară de districtul Cernăuţului, în care nu provin aproape de loc cazuri de pelagră, în 30 de sate cu o populaţiune de 80,500 de suflete, institute de alimentare. In aceste institute vor primi cei bolnavi de pelagră prin mai multe luni în fiecare zi câte o pâne de săcară în greutate 1200 gr., odată pe săptămână câte 300 gr. slănină şi odată în trei săptămâni o huscă de sare.

Reuniunea română de cântări din Bistriţa invită la concertul ce-l aranjază, Dumineca în 3 Maiu 1908 st. n. în sala cea mare dela »Gewerbeverein«, cu concursul capelei militare a reg. Nr. 63, sub conducerea d-lui C. F. Rohrbeck. Venitul curat e destinat »Reuniunei române de cântări« din Bistriţa. După concert urmează dans.

Inteligenţa română din Şieulia de Câmpie şi jur invită la petrecerea împreunată cu producţiune, ce o va aranja în Şieulia de Câmpie în localul şcoalei în ziua de Sf. Georgiu la 6 Maiu a. c. cu ocasiunea adunărei generale a Reuniunei înv. gr. cat. desp. »Pogăciana«. Inceputul la 7 oare seara. Venitul curat este destinat pentru »fondul şcolarilor săraci« ce se va înfiinţa în Şeulia de Câmpie.

O boală misterioasă s'a ivit în oraşul Lognaira (America). In puţine oare au încetat din viaţă vre-o 50 oameni. Guvernul a dispus isolarea oraşului printr'un cordon sanitar. Se presupune că boala ar fi un fel de ciumă bubonică.

Miriade de locuste s'au ivit în partea de nord a ţinutului Tunis. Locustele au cuprins un teren de 60,000 hectare nimicind întreaga vegetaţie.

Demonstraţie pentru ziua de 1 Maiu. Poimâine Vineri, fiind ziua de 1 Maiu, se ştie că socialiştii din lumea întreagă o serbează în toţi anii, organizând în această zi demonstraţii, întruniri publice şi petreceri culturale. — Asemenea şi în Braşov, partidul socialdemocrat a invitat pe muncitorii de toate breslele, în câteva adunări poporale, ce s'au ţinut în zilele trecute Luni, Marţi şi astăzi, arătând între altele însemnătatea zilei de 1 Maiu, făcând apel către muncitorii de aici, ca în această zi să nu se lucreze nici aici, ci să se adune cu toţii în Piaţa *Prundului* la ora 9 dimineaţa. De aici vor porni cu toţii în convoiu, — traversând străzile Orfanilor, Hirscher, Porţii şi Parcul Rudolf, până la *sala No. 1*, unde se va ţine adunare poporală, fiind la ordinea zilei: *1 Mai.* Iar după amiazi la ora 2 si jum. va fi o petrecere cu teatru în sala No. 1. Intrarea liberă.

Intâmpinare.

In afacerea foarte regretabilă a profesorului de pedagogie din Gherla, priimim dela acesta un răspuns la multele şi gravele acuzaţiuni, ce i s'au adus de către profesorul de teologie Vasile Moldovan Ne simţim datori de a da loc întâmpinării, prin care se apără cel atacat. Nu putem însă să scăpăm ocaziunea de a face atent cu toată sinceritatea pe dl Anton Domide, că tactica modernă, adoptată de d-sa în afacerea sa proprie, de a se apăra atacând cu tot mai mare foc, nu-i va putea folosi mult, dar poate să fie întru câtva prejudiţioasă în împrejurările date intereselor generale. De aceea îl sfătuim să nu uite de preceptul: *fortiter in re, svaviter in modo.* Eată întâmpinarea:

D-lui Vasile Moldovan.

Budapesta, Vinerea mare.

Dragul meu prieten viclean!

Dacă te-a lovit soartea să aperi păcatele, contra cărora te-ai alăturat acuma's 2 ani la mine, numindu-te *„cel mai bun prietin al meu"*, astfel minciunilor tendenţioase, ce le aduci, sunt silit a da răspunsul cuvenit mai de grabă decât cugetam, că voiu face-o. Inainte de toate trebule să aduc publicul în curat cu capacitatea dumneavoastră morală, apoi ne vom putea numai înţelege unul pe altul.

Dumneavoastră, grupa, sunteţi cu ceva mai culţi decât să aveţi un moral pe baza credinţii şi sunteţi mai debili decât să fiţi formaţiuni cu caracterul şi moralul intelectual. Nu eu sunt primul şi poate nici ultimul care o constatez asta, dar î-mi atribuesc competenta de a fi primul, care v'am cunoscut păcatele şi am încercat a vă trage atenţiunea, că d-v. sunteţi servitorii Evangeliului şi nu a Talmudului. Pe baza Talmudului şi nu a Evangeliului am trebuit să mor *(după credinţa d-v.)*, — după părerea mea însă trebue şi î-mi e datorinţă morală să mă ocup cu d-voastră.

Eu nu am murit, d-lor! dar nu sunt nici omul, care din tactică faţă de interesul meu propriu să vă dau pace.

In raportul meu final am arătat cauza deliberării mele şi am promis a propti cu motive şi documente ceeace am afirmat. Pentru a-o face asta, voiu scoate o broşură, care va conţinea un ştudiu adevărat, serios de 3 ani. Pentru ca însă publicul să nu fie sedus de minciuni tendenţioase, îţi dau şi pe aceasta cale răspunsul dorit.

In primul loc mă numeşti *denunţiant.* Din următoarele vom înţelege uşor, că oare pot eu fi pe cale psichică şi firească denunţiant.

Când mi-aţi publicat sentinţa, îţi aduci aminte, că mi-aţi afirmat, că Escelenţa Sa, ar avea dorinţa să rămână lucrul în secret. După ce m'aţi admoniat şi mi-aţi recomandat o atare tactică, d-v. încă în aceea zi aţi tradus protocolul de investigaţie şi deliberatul cu scopul să'mi închideţi calea de a trece iarăşi la stat, ca să rămân pe drum conform Talmudului d-v.

Eu peste 2 zile în credinţa cea mai bună am mers în ministeriu de culte, unde am aflat, că d-v. v'aţi apărat păcatele prin patriotismul simulat denunţându-mă, că *„eu, înfiinţand un cor gr. cat. în sfera de activitate a acelui cor nu numai Gherla dar şi Dejul l'am infectat de 2 ori cu politică naţională şi că vă înpedec pe d-v. în patriotism«.*

Tot din ministeriu ştiu şi aceea, că eu am luat parte la adunarea poporală ţi-

---

D-na (oftează): Cum? Nu poţi crede că aşi dori să ocup loc în loja preşedintelui? — Vreai doară să zici, că acolo te-aş da de ruşine, că lumea m'ar arăta cu degetul? — Ah, dacă m'ai adus la teatru, ca să râzi de mine, atunci n'am ce-ţi mulţumi pentru această petrecere!

Dl Duflort: Ah, nu, Doamne fereşte, am răspuns numai la învinuirile, că n'am fost destul de atent faţă de tine. M'am dus la cassă şi am întrebat cât costă 2 scaune în cel mai bun loc? Mi s'a răspuns că 16 franci... şi m'am grăbit să şi plătesc această sumuliţă; dacă mi-ar fi cerut 50 franci, i-aşi fi dat bucuros, numai, dar numai, ca să-ţi procur puţină distracţie plăcută.

D-na: Aşadară, d-ta ai aruncat şasespre-zece franci, fără ca să te fi convins, că unde-s anume acele locuri?!... şi apoi când am sosit, dacă ne-ar fi deschis o căsulie şi ar fi zis: »Auziţi, dv. veţi şedea aici în rândul II« — D-ta nici atunci n'ai fi putut reclama?

Dl Duflort: Dă-mi voe, dragă, dară mergi prea departe; pentru că două locuri luate, ca să vedem reprezentaţia, cu un cuvânt ca balcon cu 16 franci, un loc, să fie într'o leasă: aşa ceva cu mintea sănătoasă nu se poate presupune.

D-na: Mulţumesc pentru al doilea compliment! Cu o perifrasă nu-ţi puteai exprima mai bine părerea, că sunt nebună. Se vede, cât de mult te doare, după cei 16 franci acum ştiu încai, că îţi răsbuni pentru ei. Ca şi când eu aşi fi do vină, că ţi-au scos ochii cu locuri aşa mizerabile!...

Dl Duflort: Mie nu mi-au scos ochii cu nimic. Insumi am ales locurile, pe mapa teatrului, care-i atârnată în localul cassei.

D-na: Va să zică, d-ta ai dat banii fără a dori să vezi ce locuri sunt astea; ceeace dacă ai fi făcut, te-ai fi putut uşor convinge, dacă sunt corespunzătoare şi comoade.

Dl Duflort: Dară nu-i obiceiu, ca omul să pipăe mai întâi scaunele?

D-na: De ce nu! Şi găina o pipăe omul bine înainte de a o cumpăra. De ce nu s'ar putea face asta şi cu locurile de teatru?

D-l D.: Şi apoi ziua e foarte întunerec în sala de teatru!

Doamna: Ceri o lampă, şi gata!

D-l D.: Ah!!...

Doamna: Ce »ah«? Doar nu vreai să zici, că asta ar fi o dorinţă neînchipuită. că şi când cineva ar vrea să scoboare stelele de pe cer? Pe mine nu mă poţi face să cred, că în aşa oraş, ca Parisul, nu se poate găsi o lampă!... Dar, da, complezanţa d-tale nu-i aşa de grozavă, că să nu te sperii de cele mai mici greutăţi şi pentru d-ta e perfect tot una, dacă acea sărmană creatură, a cărei fericire şi sănătate ţi-a încredinţat-o d-tale legea, — îşi frânge chiar spatele pe un scaun mai tare, decât piatra!...

D-l D.: (Gata de serviciu). Vre-ai să poruncesc o pernă? Una-două stau totdeauna la dispoziţie...

Doamna: (Cu dispreţ). Pfui! Nu-mi trebue o pernă, folosită de toţi! Sau pentrucă toţi o folosesc? Aşa-i!? Dacă am ajuns până acolo, de ce nu întrebi pe controlora, dacă n'are cumva vr'un buchet vechiu veştejit, murdar, care a stat ascuns câteva săptămâni în vr'un unghiu de loje??...

D-l D.: (Complezant). Dragă, dacă vre-ai flori, imediat.

Doamna: Dacă te-ai interesa câtu-şi de puţin de sănătatea mea, ai şti, că mirosul florilor şi în general orice parfum îmi face rău...

D-l D.: Scuză, am uitat.

Doamna: Oh, sunt convinsă, şi dacă nu-mi spuneai! Căci de când suntem aici, dacă ai dispune de un dram de atenţiune, ai fi putut observa, ce miros grozav de patchouli împrăştie vecinele. E înspăimântător! Mi-se face rău! Şi de atunci ţi-ar fi putut veni în minte, să deschizi barem uşa!...

D-l D.: Aşi face-o bucuros, dragă, dar s'a început piesa şi ar trebui să scol pe rând pe toţi privitorii...

Doamna: Şi d-ta, se 'nţelege, n'ai poftă să incomodezi câţiva străini necunoscuţi, când e vorba să procuri puţină uşurare mamei legitime a copiilor d-tale!...

D-l D.: Şi apoi, cred, că s'ar naşte curent, şi cei din 'napoi s'ar grăbi să închiză uşa.

Doamna: Sfârşitul nevrerei e geamăt. Trebue dară să mă înăduşesc eu, pentrucă din nefericire a ajuns lângă mine o frumuseţe cam trecută.

D-l D.: Taci! Să nu ne audă!

Doamna: Ce-mi pasă mie, las să audă! Ce-i drept, am spus. Şi înzadar mă admoniezi, repetez: *o frumuseţe cam trecută!*

D-l D.: St! Pst!

Doamna: Dacă n'ar fi aşa, ce lipsă ar avea să se scalde în parfumuri! întreb.

D-l D.: Nu ştiu!

Doamna: Da, e adevărat, că şi bucătăreasa, Toinette, are minte mai trează, decât d-ta!

D-l D. — Mulţumesc.

D-na. — Aşa-i. Ştii ce face Toinette vara, când peştele proaspăt e cam dubios? Il prepară, ca în provincie, cu usturoiu. Un miros alungă pe celălalt. Poţi deci vedea, că nici dama noastră nu se udă cu atâtea parfumuri aşa numai tam-nisam!...

nută contra proiectului nou de lege a ministrului Apponyi. In ministeriu se putea şti acest fapt pe diferite căi, e vorba însă că mi s'a spus şi aceea că »*eu am luat parte la adunarea din Dej cu toate că m'a oprit strict dela asta directorul*«. Doriţi să o public asta într'o foaie ungurească? O fac bucuros pentru a documenta adevărul.

Acuzele ce mi le-aţi mai adus cu scopul de a Vă recomanda patriotismul Dv. falş, provenit din principiul »*un Dzeu adevărat şi acela e pântecele meu*«, le va şti publicul dintr'o muncă mult mai serioasă decât comedia d-tale d-le Moldovan, care în etate atât de fragedă te-ai asimilat şi te-ai identificat cu aceia, pe cari îi ocărai numai mai an într'un mod şi ton a unui om care ar avea oarecari principii şi convingeri.

Domnule Moldovan, prietine viclean! Iţi închipueşti bine în mintea dumnitale ce înseamnă a fi *denunţiant?* Iţi voi spune eu: La noi în patrie un denunciant de pozia mea nu rămâne în stradă cum am rămas eu şi are atâta tactică ca să nu ceară aplicare dela ai săi. Cum le poţi acestea concorda în creerul d-tale, doară crezi că denunţiantul nu ar fi primit un post aşa ca al d-tale, la care programul de muncă ar fi: »*piară lumea toată, numai eu să trăesc*«?!

Vorbeşti despre *naţionalism mistificat* şi despre *martiriu.* Bine, d-le, mie nu mi-a trebuit nici una din acestea, dar fii atât de sincer, nu te jena, spune-mi în trei propoziţiuni, ce-ai clădit până astăzi pentru poporul tău?!! Că ce vei face pentru ai tăi pe viitor, asta se poate uşor deduce din ţinuta de astăzi, ce o ai, care arată că stai în serviciul *hibrizilor* nu însă în al poporului, care din nenorocire te-a născut ca să esoperezi la decorarea jugului ce-l poartă. Dacă îmi arăţi cea mai puţină ispravă, sunt gata a sări în Dunăre la moment, ca un om care a greşit mai mult decât se cuvine unui om care îşi atribue de a fi cult.

Vorbeşti despre învestigare dispusă pe *baza plângerii elevilor.* Chiar asta vă *descvalifică* total d-lor! Elevii mei inferaţi i-aţi instruit o jumătate de an contra mea, i-ar în 1 Martie 1908 i-am prins la miezul nopţii consfătuindu-se şi construind acuzele dogmatice, cari mi le-aţi adus mie. Cu aceea ocaziune m'am convins despre capacitatea dv. morală.

Dacă sunteti curaţi pentru ce nu lăsaţi să treacă sentinţa dv. prin critica şi supraexaminarea prescrisă?!

Pentru ce nu-mi reînapoiaţi *apelata* înaintată consistoriului metropolitan? Pentru ce aţi respins-o fără motive? Pentru ce vă atribuiţi dreptul de Pontifice roman? Pentru ce nu mi-aţi trimes apelata mea legal provăzută cu documente cu tot, la forul competent? Pentru ce aţi trimes numai sentinţa şi deliberatul artificial la »Unirea«, cu rugarea să-l publice?

Bine au zis învăţătorii să nu vă identificaţi cu preoţimea şi cu biserica. O zic şi eu dar voiŭ zice-o o viaţă întreagă, căci am datorinţa a-mi apăra *biserica, credinţa şi averea obştească a neamului* depusă în acești tezauri. Eu am evangheliu, iar dv. aveţi Talmud. Să vă înşir cu numărul pe câţi i-aţi omorât?! Voiŭ face-o în broşură, fiţi deci cu paciinţă!

Că eu am zis că *popii îmbracă pe Dumnezeu în nădragi roşii*", la aceasta acuză artificială, ce a-ţi folosit'o în procesul ţinut contra mea, vă voiu da răspuns într'un *foileton* unde voiu publica o prelegere de a mea, care ar fi bine să o foloseşti pe catedra unde propui orice, numai ce ar pretinde biserica noastră încercată, aceea nu, căci sau nu ştiţi, sau nu permite interesul vostru.

Inşiri d-le Moldovan, că ce se recere *ca pe cineva să-l ajungă martiriul;* anume *tărie, statornicie* şi intenţiuni curate.

Prietine! mie mi-a fost destul din martiriu, fie acel martiriu provenit ori din ce, — e vorbă însă, că e rândul vostru şi anume ca pedagog ţi-oi spune o poveste compusă dintr'un vis al meu: se făcea că ar fi murit toţi cei din Gherla, dar şi eu, şi nu ştiu, în iad ori în raiu ajunsesem, dar destul că eu nici acolo nu scăpasem de voi. Mi-se părea că eraţi toţi spânzuraţi de burtă nu de gât (bucură-te!) şi eu aveam rolul să vă gâdilesc pe picioare. Am căzut în desperare că eu voiu fi şi dincolo martirul, iar nu voi, căci voi şi acolo veţi râde de mine.

Nu vorbi, prietine, despre martiriu căci, iartă-mă, dar nu poţi înţelege ce va să zică aceasta noţiune.

Afirmi apoi o fărobrăzie prea cutezată şi anume, că eu am incassat dela elevi taxe necompetente şi că preparatele mele mi-s'au plătit. La asta deocamdată primeşte salutul, cu care îţi zic că spui neadevăr nu pe bază de presupunere, ci *minţeşti tendenţios.* Voiŭ arăta specificat şi chestia asta.

Mai vorbeşti şi despre elevul Dărăban afirmând minciuna că ar fi zis: »*jos cu reverenda*«. Ştii pentru ce expui acest neadevăr, dar e năcazul că ştiu şi eu. Păcatele voastre sunt unice în feliul lor, deci pentru a Vă apăra aveţi mare lipsă de a face *cestiune de castă* din inperfecţia şi răutatea unică în felul său care o aveţi. Voiu raporta şi despre asta, acuma atâta numai, *că Vă cunosc cultura* de cunoştinţe, care nu e în conecsie recerută cu sentimentele, ce le-aţi câştigat prin o şcoală rea.

La părerea, ce ţi-o dai despre figurarea tacticei mele, încă vom reveni. Am tractat cu D-v. ca cu Nero cel istoric, fiindcă asta o pretinde sistemul D-v. de viaţă. Dacă nu tractam aşa, credeţi că puteam lucra 3 ani în ogorul atât de neglijat?!

La Excelenţa Sa ar fi vorbă că ar exista ceva document despre denunţare. Va fi bine dacă voi arăta neadevărul, D-le Moldovan? Vei lua răspunderea pentru compromiterea Excelenţei Sale? Griji că atunci nu-ţi va surîde ci-ţi va zice: „*servus Nihil!*"

Voiu vorbi şi despre documentul, ce-l aminteşti şi despre care eu nu am avut ştire, căci fi sigur că îl pertractam cu toate că l'aţi informat, că eu aşi fi şeful unei bănzi, care vrea să-l omoare pe Excelenţa Sa.

Şi până ce-mi va apărea ştudiul sistematic despre Dv., ţiu de lipsă spre luminarea ta şi a publicului a spune un adevăr:

»*Ori unde şi ori când o desvoltare pe orice teren a pretins ca autorităţile (puterile) istorice să se clatine, a trebuit şi cineva să cadă.* Iată, D-le Moldovan, adevărul trist! Eu am căzut, fiindcă Voi V'aţi clătinat şi cu concursul meu binevoitor Vă veţi şi îmburda de tot! O crezi sau nu, asta va spune-o viitorul.

Anton Domide.
profesor.

D-l D. — Doară nu vreai să zici că şi ea...

D-na. — La tot cazul mi-ar mai plăcea. Usturoiul are miros mai puţin vătămător, decât vioreaua.

D-l D. Cu toate astea parfumul patchouli e plăcut şi în saloane.

D-na. — Atunci compătimesc pe cei ce umblă în saloane! Ah, numai acum înţeleg, că bărbatul damei acesteia, de ce îşi împlu nasul cu tabac!... Pentru-că, de sigur acela e bărbatul, lungul, necioplitul cela, care priveşte scena cu ochii înholbaţi, cu gura căscată!

D-l D. — Face ceea-ce şi noi am putea face mai bucuros: a asculta cu atenţie piesa!

D-na D. — Par'că ar fi ceva tare de râs piesa asta!... O iotă nu 'nţeleg din ea.

D-l D. — Ai înţelege-o, dacă ai fi puţin cu atenţiune, în loc să vorbeşti atâta!

D-na. — Poftim, nici nu-şi poate omul deschide gura!

D-l D. N'am vrut să zic asta!... dar e obiceiu, că la ridicarea cortinei omul ascultă actorii... aceasta pentru ca să putem înţelege acţiunea... cel puţin aşa se zice.

(Va urma).

Declaraţie.

In răspunsul d-lui Dr. V. Moldovan, care l'a dat zelosului prof. Domide, într'un loc sunt atins şi eu în modul cel mai violent, atăcându-mă cu aceea, că aşi fi zis la conferinţa învăţătorească din M. Gherlei: »jos cu revereanda«.

Aceasta aserţiune, ce tinde a-mi strica reputaţia şi periclita viitorul, o declar de neadevărată, precum va vedea şi publicul cu simţ de adevăr din cele următoare:

1) Din răspunsul d-lui Moldovan s'ar vedea, că sunt învăţător de mai mulţi ani şi că am luat parte la toate conferinţele harnicului profesor A. Domide. Aceasta nu e adevărat! Sunt învăţător de un an. Am luat parte la o singură şi ultima conferinţă a prof. Domide, dar numai ca *oaspe* şi nu ca membru cu vot.

2) A afirmat fără nici o sfială, neconsiderându-mă de un confrate mai mic, care are lipsă de sprijinul şi încurajarea d-sale, — fără să argumenteze, după principiul d-sale subiectiv: cine e mai mare e şi mai tare, pretinzând dela mine şi public să primească de adevărată aserţiunea d-sale pentru aceea, pentrucă d-sa o face, adecă: *Dr. Vasile Moldovan.*

3) Aserţiunea d-lui Moldovan, cu care tinde a mă face nevrednic de numele şi statul învăţătorimii confesionale române, nu se poate uni cu persoana mea, fiindcă simţesc şi sunt convins, că învăţătorul român numai până atunci va susta ca persoană morală, până când va fi sub scutul şi aripile bisericii, leagănul fiinţei noastre româneşti.

De încheiere Te rog clarissime D-le Moldovan, ca în interesul dreptăţii să areţi o declaraţie dela fostul preşedinte şi dela actualul vice-preşedinte despre aceea, că am zis vorbele, ce le afirmi despre mine.

Cluj, la 25 Aprilie 1908.

Eliseu Dărăban,
înv. gr. cat.

Varietăţi.

Mulţi doctori duc o *luptă* tot aşa de crâncenă *împotriva pisicilor şi cânilor* ca şi împotriva alcoolismului... Şi asta se întâmplă în America şi prin Germania şi alte ţări înaintate din Europa. Şi toţi doctorii cer, nu uciderea acestor animale, ci împuţinarea lor şi mai cu seamă cu orice preţ înlăturarea lor din locuinţa omului.

Ele sunt în primul rând un mijloc de contagiune pentru cele mai multe boale, pe cari de cele mai multe-ori le pot aduce de afară. Părul lor e cel mai plăcut adăpost pentru pureci, pe cari trebuie să-i împărţim împreună.

Ţinând seamă de aceste consideraţiuni, guvernul german a oprit intrarea cânilor şi pisicilor în farmacii, cel puţin în oraşele mari.

Un caz de contagiune prin aceste animale e cunoscut în 1901, când se ivise ciuma în Alexandria. Opt mateloţi de pe un vapor au murit de ciumă şi numai din pricina unei pisici favorite pe care o purtau cu ei.

*

O societate internaţională s'a format de curând având de scop *distrugerea tuturor şoarecilor de pe globul nostru.* E un răsboiu pe moarte şi pe viaţă (sau noi sau ei) pe care acum l'au început *în mare* adversarii încercaţi ai şoarecilor. Şi pe cât e de mare hotărârea luptătorilor pe atât se va câştiga mai greu biruinţa desăvârşită — pentru că e mult mai uşor să stârpeşti trusturile din America decât şoarecii din lumea întreagă.

Intre cele mai mari acuzaţiuni ce li-se aduc şoarecilor e că ei transmit agenţii tuturor boalelor molipsitoare.

Dar e oare cu putinţă stârpirea lor? Se poate oare, când o singură pereche dă viaţă într'un an la 800 de şoareci?!

D-l Zuschlág preşedintele activ al societăţii pentru stârpirea şoarecilor, de care s'a amintit mai sus, a făcut constatarea că cu o cheltuială de 18,200 lei a stârpit 100,000 de şoareci, ceea-ce după părerea sa ar fi un câştig curat de 1,250,000 lei. Ca să ajungă la acest profit a socotit paguba ce o face zilnic fiecare şoarece — la un ban.

Un mijloc sigur pentru distrugerea şoarecilor cu toptanul a descoperit doctorul Dánysz sub forma unui baccil (microb). Deasemenea doctorul Neumann — microbi cari nu pot avea înrâurire asupra celorlalte animale.

Lupta deci s'a pornit cu înverşunare şi cu o organizaţie sistematică pe tot pământul. In toate centrele medicii vor prepara otrăvuri, vor cultiva microbi în laboratoare, în sate şi pe câmp gospodarii şi ei cu sapele, iar pe lângă casă pisicele şi ele pe muncă serioasă... mai cu seamă când toate oalele cu smântână vor fi astupate.

*

Vre-o trei ani din viaţa lui, *Tolstoi* s'a ocupat de aproape de *problema instrucţiunii primare*, a pedagogiei.

A folosit o pedagogie proprie pe care a experimentat'o într'o şcoală întemeiată de el în satul Iasnaia Poliana, unde trăieşte şi azi. Scoala era mixtă şi cuprindea în total 40 de copii ai ţăranilor din sat.

In timpul celor trei ani cât a ţinut această şcoală tolstoiană, întemeietorul a scos şi o revistă, în care pe lângă părerile sale în materie de pedagogie publică şi resultatele obţinute. In această şcoală, unde învăţământul se întemeia pe libertate şi iubire, copii veniau când voiau, plecau când voiau, învăţau când voiau, cum voiau şi ce voiau.

Toată autoritatea învăţătorului era întemeiată numai pe iubire. Asta a fost pe la 1861.

Dar într'o zi un elev îi puse învăţătorului Tolstoi următoarea întrebare: »De ce să învăţăm să cântăm? La ce foloseşte cântecul, când e mai multă nevoie de muncă?« Invăţătorul n'a putut răspunde nimic.

Această încercare în domeniul pedagogiei a fost o perioadă de transiţie în viaţa filosofului şi artistului.

*

Cea mai mare înflorire o are ziaristica în Germania cu 8668 foi periodice: ziare şi reviste, din cari 2894 sunt redactate în limbi străine (acesta e un fapt caracteristic din care se pot scoate multe concluzii pentru cultura şi activitatea în genere în ţara nemţească). Aici sunt şi cele mai bătrâne ziare. »*Francfurter Zeitung*« e dela 1615, iar »Magdeburgische Zeitung« dela 1626. »Kölnische Zeitung« dela 1762. Sunt apoi mult răspândite şi citite.

Organul socialist »*Vorwärts*«, are peste 100,000 de abonaţi.

In *America de Nord* de asemenea e mult desvoltată ziaristica. In oraşele mari sunt răspândite jurnalele de Duminecă. Tirajul lor variază între 500,000 şi 1,000,000 de numere. New-York-ul are vr'o 15 publicaţii de acestea, Filadelfia 11, Chicago de asemenea.

...Şi aceste jurnale au până la 100 de pagini, din cari cam 30 sunt pline cu reclame, reclame americane...

M.

ULTIME ŞTIRI.

Budapesta, 29 Aprilie. Astăzi s'a deschis noua sesiune a dietei. La ordinea zilei este alegerea a 2 vicepreşedinţi şi a 9 secretari. Sunt anunţate şi câteva interpelaţiuni, între cari cea a bar. Banffy în cestiunea ordonanţei lui Andrassy privitoare la folosirea limbei germane în Oedenburg.

New-York, 29 Aprilie. Ciclonul care a bântuit alaltăieri statele udate de fluviul Misisipi, şi în special statele Alabama, Luisiana, a distrus numeroase oraşe, sunt 300 morţi şi aproape 1000 de răniţi.

Bibliografie.

In plaiu. Povețe despre viţele altoite, de Dobre Rădulescu, şef de cultură la Domeniul Coroanei Sadova. Cu-o precuvântare de d-l Ioan *Kalinderu*, membru al »Academiei Române«, cu o ilustraţie şi mai multe figuri în text. Cărticica a 64-a din Biblioteca popor. a Domeniului Coroanei. — Bucureşti, Tipogr. »Gutenberg«, Ioseph Göbl str. Doamnei 20.

A apărut Nr. 8 al revistei economice ilustrate „Economia", cu următorul cuprins: Câteva unelte simple pentru stârpirea insectelor stricăcioase; Urzica; Situaţia agricolă; Concurs pentru premierea plantaţiunilor silvice. Informaţiuni: Curs de stupărit în Gődöllő; Preţul untului; Din piaţa de zahăr. Varietăţi: Cum să ne apărăm de şoareci? Păduchii puilor de găină; Ouă uscate. — Foaia apare de 2 ori pe lună în Caransebeş. Redactor Alexandru Diaconovich, magistru silvanal. Abonamentul 4 cor pe an, 2 cor. pe $^1/_2$ an. Pentru România 5 lei pe an.

In tipografia diecesană din Arad a apărut »Preste deal«, cor mixt şi solo, compus pe motive din muzica poporală română de *Ioan Vidu.* Preţul cor. 1.50 plus 10 bani porto. Se află la librăria »Gazetei« Braşov.

Diverse.

Avântul cultural al negrilor. Cine voieşte să se informeze despre avântul cultural al Negrilor din America de Nord, să citească cartea editată în Berlin de George de Scals »Poporul american«. Din această carte interesantă extragem următoarele date. Negrii sunt la număr cam 8—9 milioane. Ei se deprind mai cu samă cu cultura pământului şi în ştiinţa de carte fac progrese. Se spune că în anul 1890 erau analfabeţi 57°1, dar acest număr scăzu în 1908 până la 41°6. In anul 1903 erau 746,717 de ferme în mânile Negrilor, pe care le cultivau ei. 174.434 de fermieri negri au devenit proprietari peste 13 milioane de acre. După datele statistice făcute de partidul conservativ din America, Negrii şi-au câştigat proprietăţi, care valorează azi 800 milioane de dolari. In privinţa culturii intelectuale şi morale, ni se spune că Negrii au făcut progrese îmbucurătoare. Oare va înceta acu scandalosul comerciu de Negri cumpăraţi din Africa?

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor respons.: Victor Branisce.

Nr. 3355—1908.

Concurs.

La postul de adjunct forestier devenit vacant la oraşul Brassó deschid prin aceasta **concurs** sub următoarele condiţii şi provoc totodată pe aceia, cari doresc a obţine acest post ca pe lângă documentarea cualificaţiunei prescrise în §ul 36 al art. de lege XXXI. din anul 1879 precum şi a etăţii, aplicaţiunei de pănă acuma, stărei sanitare şi cunoştinţelor de limbi să-şi adreseze petiţiunile la subscrisul cel mult până **în 15 Maiu 1908**, deoarece petiţiunile ce vor sosi după terminul prescris nu se vor lua în consideraţiune.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar anual de 1800 coroane, quinquinale prescrise în statutul referitor, 500 cor. bani de cuartir şi 800 cor paušal de că ătorit.

Brassó în 10 Aprilie 1908.

JEKELIUS,
vicecomite.

127,2 2.

„DRĂGANUL“,
Institut de credit şi economii în Beiuş

Concurs.

Direcţiunea nou înfiinţatului institut de credit şi economii **„Drăgan l“ din Beiuş** publică concurs pentru ocuparea postului de comptabil la acest institut.

Beneficiile împreunate cu postul susamintit sunt următoarele:

1. Salar anual 1600 cor.
2. Bani de cvartir 400 cor.
3. Tautiemă statutară.

Reflectanţii să-şi trimită recursurile până **în 15 Maiu 1908 st n** la adresa dlui **Dr. Ioan Ciordaş** directorul institutului, alăturând testimoniul de maturitate dela cutareva şcoală comercială, atestat de moralitate şi atestat despre aplicarea de până acuma.

Postul este a se ocupa momentan după provocarea direcţiunei sau cel mult până în 1 Iunie 1908.

Beiuş (Belényes). 20 Apr. 1908

Direcţiunea.

Nr. 35/1908.

Concurs.

Pentru liferarea de **aproximativ 350 stânjini lemne de fag** pe seama subsemnatei Efor şcolare se publică prin aceasta concurs, cu termin **până la 15 Maiu n a. c**

Braşov, 15 Aprilie n. 1908.

Eforia şcoalelor centrale
[3—3] gr. or. rom. din Braşov

Plecarea şi sosirea trenurilor de stat reg. ung. în Braşov.

Valabil din 1 Oct. st. n. 1907 şi până în 1 Maiu st. n. 1908.

Plecarea trenurilor din Braşov.

Dela Braşov la Budapesta:

I. Trenul mixt la óra 5·31 min. dimin.
II. Tr. accel. (peste Cluşiu) la ó. 2·45 m. p. m.
III. Trenul de pers. la óra 8·06 min séra.
IV. Tr. accel. p. Arad la órele 10·26 m. séra.

Dela Braşov la Bucurescĭ:

I. Trenul de persóne la óra 3·20 m. dim.
II. Trenul mixt la órele 11·35 m. a. m.
III. Trenul accel. la óra 2·19 min. p. m. (ce vine pe la Cluşiu).
IV. Tren mixt la órele 6·50 séra.*
*) (care circulă numai la Predeal).

Dela Braşov la Kezdi-Oşorheiu Bereczk şi Ciuc-Ghimes:

I. Trenul de pers. la óra 5.15 min. dim.*
II. Trenul mixt la óra 8·41 min. a. m.*
III. Trenul de per. la óra 3·05 m. p. m. (are legătură cu Ciuc-Szereda).
IV. Tren de pers. la órele 7·00 m. séra.*
(* au legătură numai la Szepszi-Szt.-György).

Dela Braşov la Zĕrnescĭ (gara Bartolomeiu)

I. Trenul mixt la óra 9·02 min a. m.
II. Trenul mixt la óra 4 14 min. p. m.
III. Tren mixt la óra 9 47 séra.

Sosirea trenurilor în Braşov:

Dela Budapesta la Braşov:

I. Tren acc. p. Arad la órele 4·52 m. dim.
II. Trenul de persóne la óra 7·51 dim.
III. Tr. accel. peste Cluşiŭ la ó. 2·09 m. p. m
IV. Trenul mixt la óra 9·28 min. séra.

Dela Bucurescĭ la Braşov:

I. Tren. de pers. la óra 7·28 min. dimin (numai dela Predeal).
II. Trenul accel. la óra 2.18 min. p. m. (Are legătură cu Sibiiu şi Cluj).
III. Trenul pers., la óra 4 55 m. p. m.
IV. Trenul mixt. la óra 9·18 min. séra.

Dela Bereczk-Kezdi-Oşorheiu şi Ciuc-Ghimes la Braşov:

I. Trenul de persóne la óra 8.16 m. dim.* (are legătură cu Ciuc-Sereda).
II. Trenul de pers. la óra 1·59 m. p. m.*
III. Trenul mixt, la óra 6·33 m. séra.*)
IV. Tren mixt, la órele 10·08 m. séra.
(* au legătură cu Ciuc-Gyimes).

Dela Zĕrnescĭ la Braşov (gar. Bartolomeiu.)

I. Trenul mixt la óra 7·12 min. dim.
II. Trenul mixt la óra 1·40 min. p. m.
III. Tren mixt la óra 7·34 séra.